

Rakentamistapaohje

KARISTONMÄKI

Ohje koskee asemakaavan **A-2842a**
Kolavan (18.) kaupunginosan kortteleita

18035

18036

18037

18038

18039

18040

Lahdessa 1.12.2025

SISÄLTÖ

1	Rakentamistapaohjeen tarkoitus	4
2	Alueen yleiskuvaus	6
3	Karistonmäen yleiset suunnitteluohjeet	6
3.1	Pohjatutkimukset.....	6
3.2	Radon	6
3.3	Rakennusten sijoittuminen tonteilla	6
3.4	Pihajärjestelyt ja hulevedet.....	7
3.5	Jätehuolto.....	7
3.6	Katot.....	7
3.7	Julkisivut.....	8
3.8	Aidat	9
4	Yhteystietoja	9
4.1	Rakennusvalvonta	9
4.2	Asemakaavoitus	9

KARISTONMÄKI

Karistonmäen länsipuoleista jo rakennettua asuinaluetta. Kuvan keskellä Korennonvirta, oikealla koulu ja päiväkoti. Karistonmäki 1 osoitettu kuvassa kehyksellä.

1 RAKENTAMISTAPOHJEEN TARKOITUS

Rakentamistapaohje tarkentaa ja havainnollistaa asemakaavamerkintöjä ja -määräyksiä.

Rakentamistapaohje hyväksytään yhdessä asemakaavan kanssa.
Rakentamistapaohje sidotaan tontin luovutusehtoihin.

Rakentamistapaohjeen viittaukset kaavamääräysteksteihin on korostettu taustavärillä.

Rakentamistapaohjeen tarkoitus on ohjata Karistonmäen kaava-alueen rakentamista siten, että alueesta muodostuu taajamakuvallisesti korkeatasoinen, sopusuhtainen, viihtyisä ja Kariston tiivis ja matala –periaatteen mukainen osakokonaisuus. Rakentamistapaohje ohjaa esimerkein ja havainnekuvin tonttien suunnittelua, rakennusten sijoittelua, pihajärjestelyjä ja rakennusten arkkitehtuuria. Alueesta halutaan luoda yhtenäisellä yleisilmeellä omaleimainen asuinympäristö.

Ammattitaitoisen ja pätevän suunnittelijan käyttäminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa varmistaa lopputuloksen, jossa tulevat huomioiduksi niin asumisen yksilölliset tarpeet kuin tontin parhaat ominaisuudet. Talotehtaiden tyyppitalomallit eivät sovi kaikille tonteille.

Rakennusten luonnokset tulee esittää kerran ennen kuin lupahakemus jätetään rakennusvalvontaan. Ennen esittelyä tulee laatia myös luonnos rakennusten sijoittamisesta tontille, pihajärjestelyt kuivatuksineen, liittyminen ympäristöön, pysäköinti (asemapiirros). Ennakkoesittelyn yhteydessä ratkaistaan rakennuksen soveltuminen paikkaan ja viereisiin rakennuksiin sekä varmistetaan alustavasti asemakaavan ja tämän rakentamistapaohjeen mukaisuus.

Luonnokset esitetään ensisijaisesti rakennusvalvontaan. Myös alueen kaavoittaja neuvoo hankkeeseen liittyvissä asioissa. Rakentamistapaohjeen lopussa löytyy tarvittavat yhteystiedot.

Havainnekuva etelän suunnalta Karistonmäen alueesta.

Aluekuva/tyylitelty asemakaavaote. Aluekuvassa tonttien eri vihreän väriset pinnat havainnollistavat tonttijakoa.

2 ALUEEN YLEISKUVAUS

Kariston aluetta on suunniteltu ja rakennettu 'tiivis ja matala' -periaatteella moderniksi puukaupungiksi 2000-luvun ensimmäisestä vuosikymmenestä lähtien. Alueen toteuttamisessa käytetään kestävästä kehityksen mukaisia ratkaisuja. Pientalot rakennetaan energiatehokkaiksi.

Karistonmäelle saavutaan Kariston rantatietä sekä Karistonväylää ja edelleen Karistonkatua pitkin. Karistonkadulta käännetään alueelle Karistonlenkille. Alueen maastomuodoiltaan vaihteleva metsäluonto on alueen lähimaisemassa hallitseva osa. Rinteeseen sijoittuvilla tonteilla on mahdollista hyödyntää luonnonmukaisia korkeuseroja piharakentamisessa.

Karistonmäellä on varattu alueita luontoarvojen edistämiseksi ja säilymiseksi, pintavalumavesien käsittelyä varten sekä virkistysalueiksi. Karistonmäki viettää Kymijärven rantaviivaan länsi-, pohjois- ja itäsuuntiin. Alueen korkein kohta on länsiosassa +125 mpy ja matalin kohta pohjoisosassa +103 mpy.

Lähimmät kaupalliset palvelut ovat Kauppakeskus Karismassa ja sen ympäristössä. Karistossa on toimivat Kariston koulu (luokka-asteet 1-6), päiväkotipalvelut sekä seurakunnan tila.

3 KARISTONMÄEN YLEISET SUUNNITTELUOHJEET

3.1 Pohjatutkimukset

Tonteilla on suoritettava maaperän pohjatutkimus ennen rakentamiseen ryhtymistä. Rakentamistavan selvittäminen on rakentajan vastuulla. Maankäyttö- ja rakennuslain 131 § mukaan rakentamislupahakemukseen on liitettävä selvitys rakennuspaikan perustamis- ja pohjaolosuhteista sekä näiden edellyttämästä perustamistavasta ja tarvittavista muista toimenpiteistä.

Asemakaavan mukaan alueelle voi rakentaa 1-, 2- ja osittain kaksikerroksisia omakotitaloja. Asemakaavassa I/140; II/140 -merkityille tonteille saa rakentaa myös yksikerroksisen asuinrakennuksen, jolloin sen kerrosala voi olla enintään 140 m². Lisäksi tonteille saa rakentaa 40 k-m²:n suuruisen talousrakennuksen.

3.2 Radon

Lahden seudulla uudisrakennusta rakennettaessa tulee noudattaa radonturvallista rakennustapaa. Radonteknisten ratkaisujen tulee näkyä rakentamislupa-asiakirjoissa (ks. tarkemmin Lahden rakennusjärjestys).

3.3 Rakennusten sijoittuminen tonteilla

Rakentamistapaohjeen aluehavainnekuva on ohjeena rakennusten sijoittamiselle tontilla, mutta ei pakota havainnekuvan ratkaisuun. Rakennusten sijoittamisessa tulee huomioida naapuritontin rakennusten sijoittelu ja pihojen korkotasot.

Rakennukset on sovittava maastoon eikä olevaa maanpinnan korkeutta saa oleellisesti muuttaa. Tonteilla, joilla on suurehkoja korkeuseroja, rakennukset voidaan sovittaa maastoon porrastamalla tai rinneratkaisulla. Rinneratkaisussa osa rakennuksen alimmasta kerroksesta on maanalaista tilaa. (Ks. kaavio 1)

Tontille tulee rakentaa riittävästi varastotilaa erilliseen rakennukseen tai asuinrakennuksen yhteyteen.

3.4 Pihajärjestelyt ja hulevedet

Välttämättömät täytöt tulee muotoilla niin, että niitä on helppo hoitaa ja ne liittyvät luontevasti katuun, ympäristöön ja naapuritontteihin. Maanpinnan tulee kallistua selvästi rakennuksesta pois päin.

Kullekin tontille saa osoittaa yhden ajoneuvoliittymän. Tonttiliittymän leveys saa olla enintään 6,0 m. Jos autosuoja sijoitetaan lähemmäksi katua kuin ajoneuvon pituus, tulee suojasta järjestää riittävä näkemä kadulle. Autotallin lattian korkeus kadun tasosta tulee olla sellainen, että sille johtavan luiskan enimmäiskaltevuus on 1:8.

Tonteille tulee istuttaa kotimaisia puita ja pensaita. Tonteilla olevaa puustoa tulee pyrkiä säilyttämään.

Hulevedet tulee ensisijaisesti imeyttää omalla tontilla tai johtaa ne hulevesiä varten suunniteltuihin painanteisiin tai ojiin. Hulevesijärjestelyt tulee esittää asemapiirroksessa rakentamislupaa haettaessa.

Kattovesien keräämistä ja hyödyntämistä varten voidaan käyttää kattovesisäiliöitä (maanpäällisiä tai maanalaisia) pihan kastelukäyttöön.

Polttopuille on osoitettava erillinen säilytystila.

Karistonrinteen alueen pientalorakentamista tukemaan ja ohjaamaan on laadittu Pihaohje (rakentamistapaohjeen liitteenä).

3.5 Jätehuolto

Karistonmäen alueelle on suunniteltu yhteisjäteratkaisua. Yhteisjätepiste sijaitsee alueen eteläosassa Karistonlenkin varrella.

3.6 Katot

Asemakaavassa on annettu erillispienalojen (omakotitalojen) päämassan harjan suunta, jolloin asuinrakennuksen pääosan tai hallitsevan perusmuodon harjan suunta tulee olla asemakaavassa esitetyn mukainen.

Asuinrakennuksen katto tulee olla harjakatto ja kattolappeen kaltevuus tulee olla vähintään 1:2.

Räystään on ulotuttava vähintään 0,4 m julkisivupinnan yli. Räystääksi suositellaan avoräystäitä.

Autotallin ja talousrakennusten kattomuoto voi poiketa päärakennuksesta. Kattokaltevuus voi olla loivempi kuin päärakennuksen.

3.7 Julkisivut

Julkisivujen tulee olla puuta. Rakennuksen päävärinä tulee käyttää yhtä väriä. Julkisivun värin tulee noudattaa julkisivuväriohjetta (kaavio 2). Julkisivun vähimmäiskorkeusvaatimus on 4,5 m (keskiarvo, kuva 1). Asuinrakennuksen katujulkisivussa tulee olla ikkunoita. Asuinhuoneiden lattiakoron tulee olla 0,5 m rakennuksen edessä kulkevaa katua korkeammalla.

Suositellaan pelkistettyä, yksinkertaista muotokieltä. Hirsirakennuksen nurkkien tulee olla ns. nollanurkkia.

Julkisivuverhouksen tulee olla kokonaan yhdensuuntainen.

Ilmalämpöpumpun tai lämpöpumpun ulkoyksikön sijoittamisessa katujulkisivuun on huolehdittava, että ulkoyksikkö integroidaan osaksi julkisivua. Ulkoyksikön sijoittamisessa on otettava huomioon naapurusto meluhaittojen minimoimiseksi.

Talusrakennuksen ulkoasun on oltava tyyliltään ja arkkitehtuuriltaan asuinrakennuksen kanssa yhtenevä. Talusrakennuksen tulee olla alisteinen päärakennukselle.

Talusrakennuksen suurin sallittu räystääskorkeus on 3,5 metriä.

Autotallit ja -katokset eivät saa olla liian hallitsevia.

Kadulta tai katsottuna näkyvään paikkaan on asennettava riittävän suuri valaistu osoitenumero.

Aidattavat osuudet alueen ulkokehällä osoitettu oranssilla viivalla.

3.8 Aidat

Tontit tulee aidata puu- tai pensasaidoin. Karistonmäen alueen ulkokehällä olevien tonttien yleisten alueiden puoleinen raja tulee aidata ja aitaratkaisu tulee esittää rakentamislupaa haettaessa asemapiirustuksessa. Puuaidan enimmäiskorkeus on 1,2 m.

Muutoin aidan rakentamisessa on noudatettava rakennusjärjestyksen kohdan ”Aidat ja istutukset”-määräyksiä.

4 YHTEYSTIETOJA

Lisätietoja Karistonmäen alueen kaavamääräyksistä, rakennussuunnittelusta ja rakentamisluvan hakemisesta tarjoavat Lahden rakennusvalvonta ja alueen kaavoitusarkkitehdit.

4.1 Rakennusvalvonta

Rakennuslupa-arkkitehti Heli Alho, puh. 050 398 5365

www.lahti.fi > Asuminen ja ympäristö > Tontit ja rakentaminen > Rakennusvalvonta

4.2 Asemakaavoitus

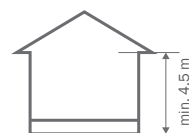
Kaavoitusarkkitehti Tuomas Helin, puh. 044 482 6337

Kaavoitusarkkitehti Pasi Widgren, puh. 044 483 1717

www.lahti.fi > Asuminen ja ympäristö > Kaupunkiympäristön suunnittelu > Asemakaavoitus

Kaavio 1. Erilaisia mahdollisia talotyyppiratkaisuja Karistonmäki 1:n alueella.

Kuva 1. Julkisivun vähimmäiskorkeus on 4,5 m.

Kaavio 2. Julkisivuväriohje. Väreinä voi käyttää mäntypuun kaarnan eri sävyjä lukuunottamatta mustaa.

Havainnekuva varjostustilanteesta / kesäkuu klo 9.

Havainnekuva varjostustilanteesta / kesäkuu klo 12.

Havainnekuva varjostustilanteesta / kesäkuu klo 18.

Havainnekuva Karistonmäen alueelta. Karistonlenkin itäpuolella asuinrakennukset pitkät sivut sijoittuvat kadun suuntaisesti.

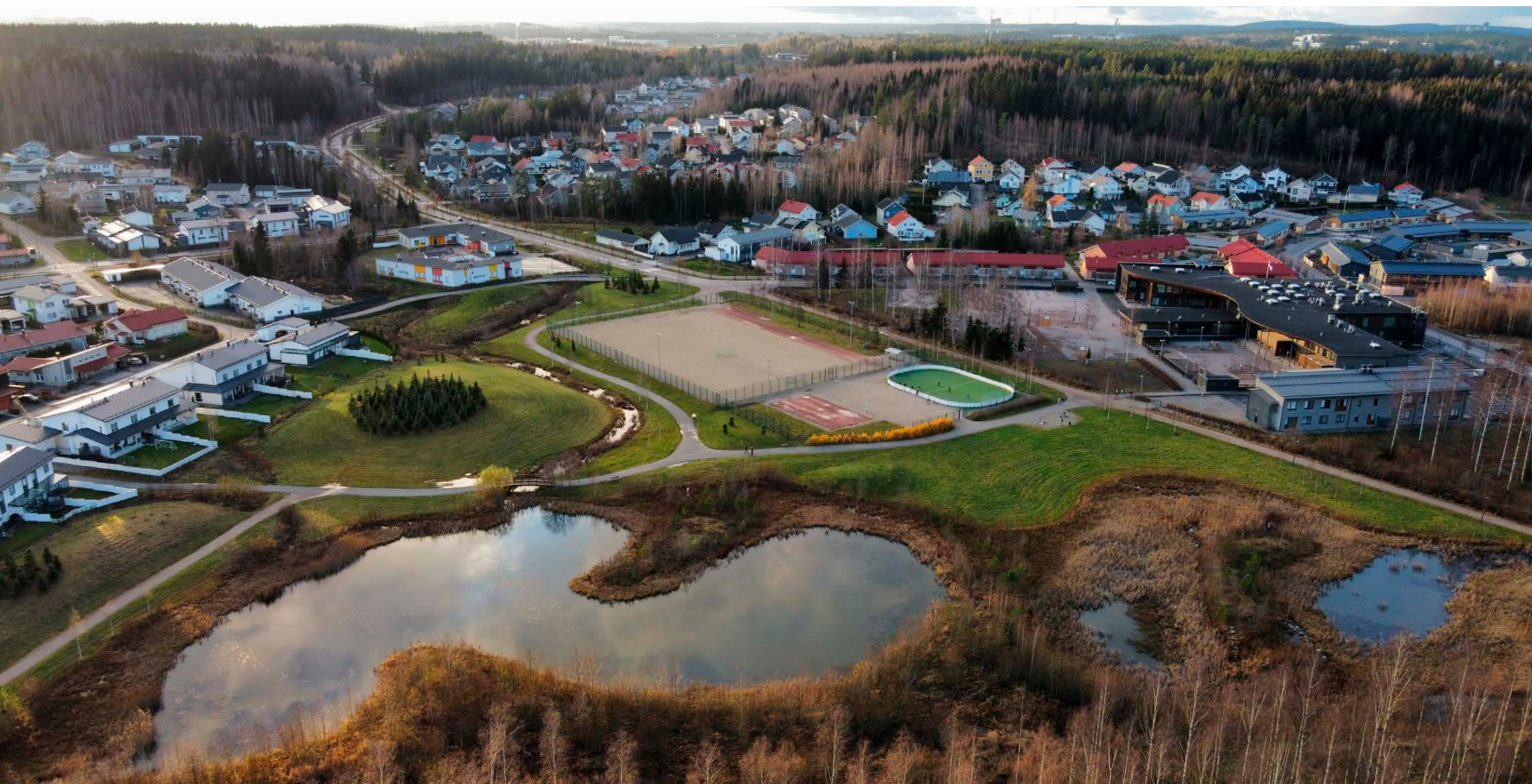
Havainnekuva Karistonmäen alueelta. Karistonlenkin länsipuolella asuinrakennusten päädyt sijoittuvat kadun suuntaisesti.

Kuva Pitkäkallionmäeltä. Karistonmäen sijainti osoitettu kuvassa kehyksellä. Kuvan vasemmassa reunassa ja Karistonmäen takana Kymijärvi.

Kuva luoteesta Karistonmäen suuntaan tammikuun talviaamuna.

Kuvassa Kariston alakoulun ympäristöä liikuntapaikkoineen noin 400 metrin etäisyydellä Karistonmäki I:stä lounaaseen. Etualalla hulevesien luonnonmukaiseen käsittelyyn kuuluvat kosteikkoalueet.

Pihaohje

KARISTONMÄKI KARISTONRINNE

Liite rakentamistapaohjeisiin, jotka koskevat
asemakaavojen

A-2842a Kolavan (18.) kaupunginosan kortteleita
18035 - 18040

A-2916a Kolavan (18.) ja Järvenpään (17.) kaupunginosan
AO-, AO-1-, AP- ja AR-kortteleita 18041 - 18043, 18047 -
18051

Lahdessa 01.12.2025

1 PIHAOHJEEN TARKOITUS

Pihaohje on rakentamistapaohjeen liite. Se tarkentaa ja havainnollistaa asemakaavamerkintöjä ja -määräyksiä sekä rakentamistapaohjetta.

Pihaohjeen viittaukset kaavamääräysteksteihin on korostettu taustavärillä.

Pihaohjeen tarkoitus on antaa ideoita ja ajatuksia Karistonmäen ja Karistonrinteen alueiden piharakentamista varten, jotta alueen pihoista muodostuu viihtyisiä, luontoarvot ja ympäristönsä huomioivia alueita. Pihaohje ohjaa esimerkein ja havainnekuvien suunnittelua, kasvivalintoja ja pihajärjestelyjä.

Pihasuunnittelu

Ammattitaitoisen pihasuunnittelijan käyttö helpottaa pihan toteuttamista. Kun pihaa suunnitellaan yhdessä rakennuksen kanssa, voidaan huomioida tontin kokonaisuus jo talonrakennusvaiheessa.

2 MAASTONMUODOT

Välttämättömät täytöt tulee muotoilla niin, että niitä on helppo hoitaa ja ne liittyvät luontevasti katuun, ympäristöön ja naapuritontteihin. Tonttien tasaamisessa ei tule tehdä jyrkkiä luiskauksia katu- tai virkistysalueille vaan tarvittaessa voidaan terassoida / pengertää pihaa eri tasoihin. Terassointi tehdään kasvipeitteisin luiskauksin. Myös luonnonkiveä voidaan käyttää tukemiseen esimerkiksi kenttäkiveyksenä tai yksittäiskivin. Vältetään kivimuureja.

Piha-alueilla tulisi välttää ylimääräistä maan muokkausta, erityisesti takapihoilla, joissa kasvillisuutta pyritään säilyttämään.

3 PINTAMATERIAALIT

Pihan kulkuväylillä suositetaan pintamateriaaleina läpäiseviä pintoja, kuten soraa tai nurmisaumattuja kiveyksiä. Läpäisemättömiä pintoja, kuten tiivistä kiveystä ja asfalttia käytetään vain tarpeen mukaan.

4 KASVILLISUUS

Karistonmäen kasvillisuus on lehtomaista / tuoretta kangasta. Alueen metsä on koivu- ja kuusivaltaista. Alueella on yksittäisiä kookkaampia hienoja mäntyjä.

Tonteilla olevaa puusta tulee pyrkiä säilyttämään.

Erityisesti mäntyjä tulee suosia. Myös muuta kasvillisuutta, kuten metsän kenttäkerrosta kannattaa säilyttää tontilla, vaikka puustoa jouduttaisiinkin kaatamaan. Kasvillisuuden säilyttäminen ja maaperän muokkaamattomuus edistävät sekä hiilensidontaa että luonnon monimuotoisuutta.

Tonteille tulee istuttaa kotimaisia puita ja pensaita.

Kasvivalinnoissa suositellaan kotoperäistä kasvillisuutta. Myös pölyttäjiä tärkeitä puulajeja kannattaa suosia. Esimerkiksi seuraavat lajit soveltuvat alueelle, kasvupaikasta riippuen: *metsämänty*, *koivu*, *lehmus*, *tammi*, *pähkinäpensas*, *salavat*, *pajut*, *kataja*, *tuomi*, *kuusama*. Luontaisiin kasveihin voidaan yhdistää Suomessa yleisesti käytetty puutarhalajikkeita, kuten *syreenit*, *hortensiat*, *angervot*, *heidet ym.* Ajatuksena on yhdistää luonnonlajeja puutarhalajien kanssa, mikäli ei halua toteuttaa täysin luonnonlajista piha-aluetta.

Asukkaita kannustetaan hyötyviljelyyn. Hyötyviljelyä voidaan tehdä esimerkiksi kasvatuslaatikoissa tai hyödyntää monivuotisia hyötykasveja osina koristeistutuksia. Marjapensaat ja omenapuut voivat olla osana monilajista istutusta. Lisäksi monivuotisia hyötykasveja ovat esimerkiksi *raparperi*, *parsa*, *maa-artisokka*, *köynnöspinaatti* ja *ruohosipuli*.

Tonttien avoimelle alueelle suositellaan niittykasvillisuutta sekä toiminnallisille, kulutuskestävyyttä vaativille alueille tallausta kestävää nurmilajistoa.

5 HULEVEDET

Hulevedet tulee ensisijaisesti imeyttää omalla tontilla tai johtaa ne hulevesiä varten suunniteltuihin painanteisiin tai ojiin.

Hulevedet kannattaa hyödyntää kasvillisuusalueiden kasteluun johtamalla ne suoraan istutusalueille. Pihoille voidaan myös perustaa sadepuutarhatyyppinen painanne hulevesien imeyttämistä varten. Sadevesipuutarhan / kosteikon tulee sijaita vähintään 3 metrin etäisyydellä rakennuksesta.

Kattovesien keräämistä ja hyödyntämistä varten voidaan käyttää kattovesisäiliöitä (maanpäällisiä tai maanalaisia) pihan kastelukäyttöön.

6 AITAAMINEN

Asemakaavassa on merkitty tontinrajat, jotka on aidattava pensas- tai puuaidoin. Puuaidan enimmäiskorkeus on 1,2/1,6 metriä.

Myös muut tontinrajat voidaan rajata pensasistutuksin tai puurakenteisin (lauta/rima) aidoin. Pensasaitana voidaan käyttää sekä vapaasti kasvavaa aidannetta että leikattua pensasaitaa. Tontin rajalla oleva pensasaita ei saa kasvaa yli 3 m korkuiseksi.

7 VALAISTUS

Piha-alueen valaistus suositellaan keskittämään rakennuksen lähiympäristöön ja välttämään ympäröiville viheralueille suuntautuvaa valoa. Erityisesti asemakaavan luo-merkitylle alueelle ei tule suunnata ylimääräistä valaistusta.

8 YHTEYSTIETOJA

Lisätietoja Karistonmäen ja Karistonrinteen alueiden pihaohjeesta tarjoaa Lahden rakennusvalvonta ja kaupunkisuunnittelu.

Rakennusvalvonta:

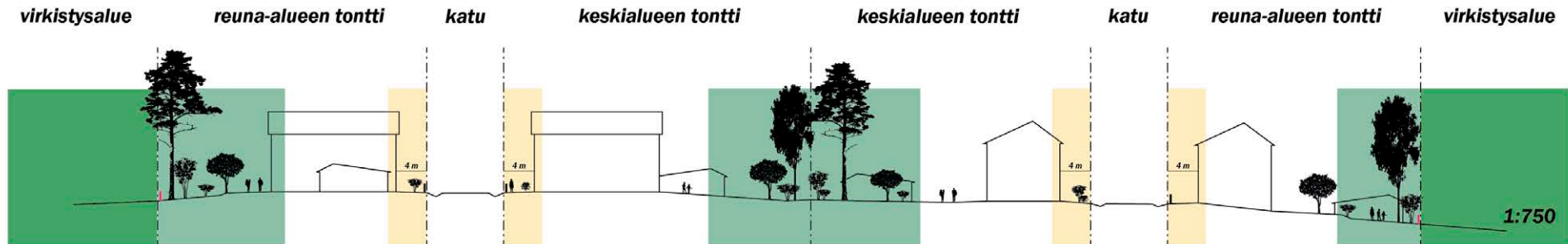
Maisema-arkkitehti Marjo Airamo, puh. 044 483 1938

Kaupunkisuunnittelu:

Maisema-arkkitehti Maria Silvast, puh. 044 416 3044

www.lahti.fi > Asuminen ja ympäristö > Tontit ja rakentaminen > Rakennusvalvonta

PERIAATEPOIKKILEIKKAUS PIHA-ALUEISTA KARISTONMÄELLÄ (JA SOVELTUVIN OSIN KARISTONRINTEEN PIENTALOALUEILLA)

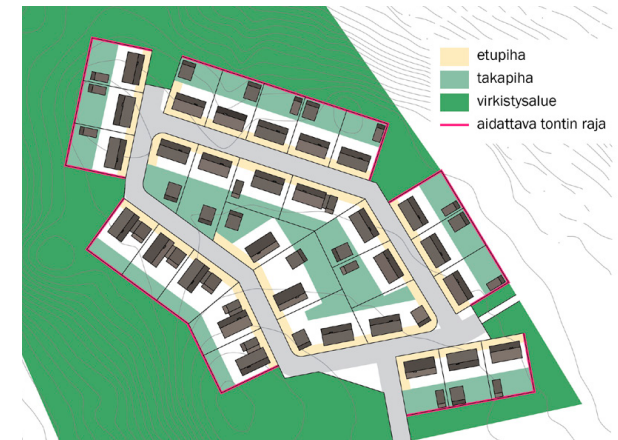

Takapihat

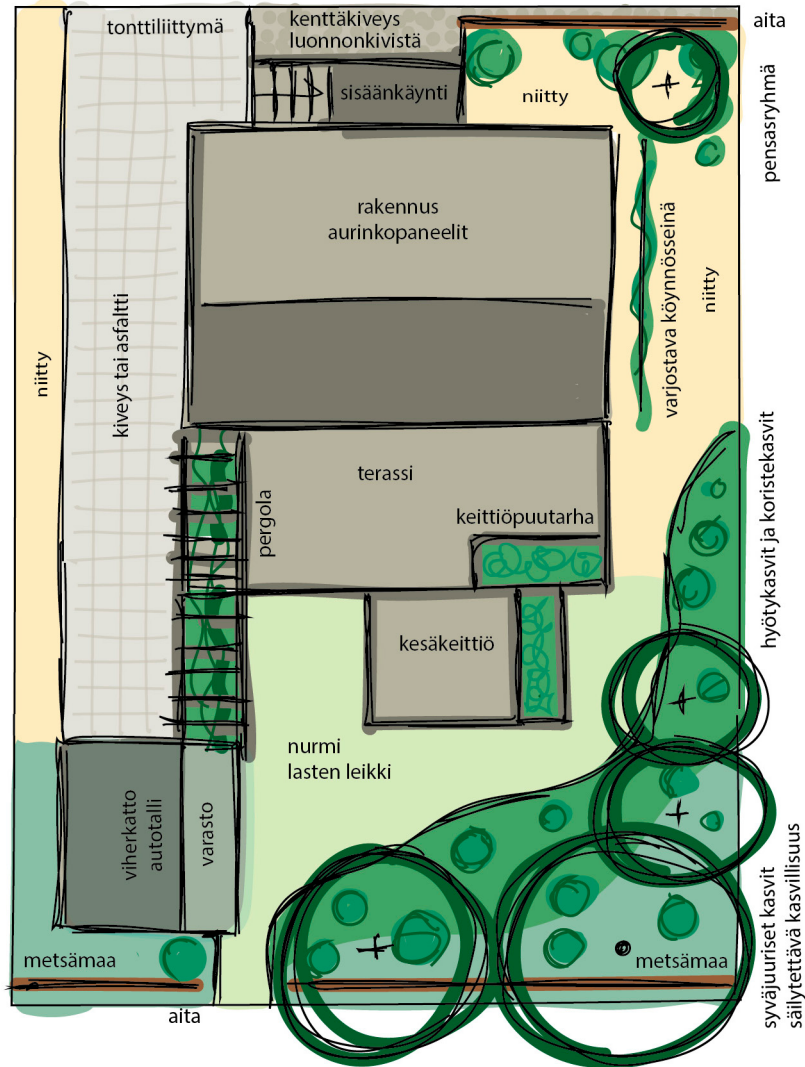
- tilaa laajemmalle yhtenäisellä kasvillisuusalueelle
- nykyistä puustoa kannattaa säilyttää tonttien reunamilla, huomioiden myös naapuritonttien rakennusalat
- kookkaampaa puustoa ja monikerroksellisempaa kasvillisuutta
- nykyisen puuston yhteyteen voi lisätä puutarhakasvillisuutta lisäämään monilajisuutta
- hulevedet kannattaa ohjata takapihan laajemmalle kasvillisuusalueelle
- monikerroksellinen kasvillisuus, jossa on säilytetty myös olevaa puustoa parantaa maaperän hiilensidontaa ja lisää pihan monimuotoisuutta

Etupihat

- haluttaessa pensasaita tai puurakenteinen aita
- tontin ja katualueen väliin voidaan tehdä kentäkiveystä
- vältetään tukimuureja, luiskaa voidaan tukea luonnonkivillä
- kasvualustalle jää vähän tilaa
- pensaslajistossa kannattaa suosia kuivuutta ja lumikuormaa kestäviä matalia tai keskikorkeita pensaita
- kulkuväyliä lukuunottamatta etupihojen tulee olla kasvipeitteistä aluetta eli niittyä, nurmea, pensasta tai perennaa.

MONIMUOTOINEN ESIMERKKIPIHA

Miten parantaa pihaluonnon monimuotoisuutta, hiilensidontaa ja -varastointia sekä omaa hyvinvointia?

1. Suosi pihalla läpäiseviä pintoja, kuten istutuksia ja nurmikkoa sekä kulkureiteillä kivituhkaa tai nurmikiveä. Suosi läpäisevistä pinnoista erityisesti kasvipeitteisiä pintoja. Mieluummin nurmikkoa kuin terassia.
2. Suosi ketoja ja niittyjä leikatun nurmen sijaan. Vähennä nurmikon leikkaamista ja lisää lajiston monipuolisuutta.
3. Suosi kotimaisia alkuperäiskantoja. Kotoperäinen kasvillisuus tukee runsasta ja monipuolista mikrobiyhteisöä. Luonnonkasveja koostuvat perenna- ja pensasryhmät tarvitsevat yleensä helpompaa hoitoa kuin vierasperäiset istutukset.
4. Luo monikerroksellisia istutusalueita. Luo kerroksellisuutta istuttamalla puiden alle pensaita ja niiden viereen matalampia ruohovartisia kasveja. Käytä monikerroksista kasvillisuutta tontin reunoilla, varjostuksena sekä tuuli- ja näkösuojana. Säilytä esimerkiksi pelinurmi ja hienot näkymät avoimina.
5. Valitse hyönteispölytteisiä lajeja. Valitse hyönteispölytteisiä lajeja, niin lisää alueen monimuotoisuutta ja tuet pölyttäjähyönteisiä. Hyönteispölytteiset kasvit ovat hyvä valinta, sillä ne eivät yleensä aiheuta siitepölyallergiaa.
6. Huomioi ravinnekierto. Jätä kuollut kasviaines maahan lahoamaan tai siirrä se lähistön puuvartisten kasvien alle. Käytä lehtikompostia kotipihalla. Jos kompostia ei ole saatavilla, valitse orgaaniset lannoitteet fossiililla polttoaineilla tuotettujen keinolannoitteiden sijaan.
7. Ohjaa tontilla syntyvä hulevesi kasvien käyttöön. Kerää kattovedet kasteluvedeksi esimerkiksi tynnyreihin. Lisää hulevesikosteikko tai sadevesipuutarha. Kosteikat auttavat tasaamaan hulevesivirtaamia, pidättämään kuormitusta ja ehkäisemään tulvia. Hulevesien mukana kulkeutuvat kiintoaineet ja ravinteet voidaan pysäyttää kaupunkikosteikkojen avulla. Kosteikat myös lisäävät viihtyisyyttä ja luonnon monimuotoisuutta kaupunkimaisemassa.

8. Sästä lahopuu. Laho on tärkeä osa luontoa ja sen pitäisi olla osa kaupunkiluonnon monimuotoisuutta. Suosi hallittua hoitamattomuutta. Ennallistamisen ja villiinnyttämisen tavoitteena on saavuttaa ekologisesti toimiva kokonaisuus, joka ei vaadi jatkuva hoitoa.
9. Säilytä maaperä elävänä. Vältä raskailla koneilla ajoa ja tavarain varastointia pihan kasvillisuuspeitteisillä alueilla, ettei maa tiivisty. (myös rakentamisaikana, säilytettävillä kasvillisuusalueilla)
10. Vältä maan turhaa muokkausta ja maanpinnan haraamista. Jos maata täytyy kääntää, tee se vasta keväällä. Istuta maata peittäviä kasveja monivuotisten kasvien alustoille
11. Hyödynnä risut, lehdet ja ruohosilppu. Älä hukkaa pihasi hiilivarastoja polttamalla, viemällä niitä puiston laitaan tai kuljettamalla jäteasemalle. Silppua kasvinosat ja käytä ne katteena. Kate vähentää kosteuden haihtumista maasta, estää rikkakasvien kasvua ja pintamaan eroosiota sekä ruokkii maaperäeliöstöä.
12. Käytä monihyötyistä kasvillisuutta. Monihyötyisyys tarkoittaa eri tehtävien yhdistymistä yhteen kasviin. Kasvit voivat toimia tontilla tilan rajaajina, näkösuojina, luiskan sijoittajina, koristeina ja hyötykasveina. Varmista kasvien hyvä kasvu, riittävä kasvutila ja pitkä elinikä oikeilla kasvivalinnoilla ja lajille sopivalla hoidolla.
13. Ota luonnonmateriaalit lasten leikkeihin. Käytä kasveja, jotka sietävät tallaamista ja repimistä. Lisää luonnon monimuotoisuutta lasten leikkialueille istuttamalla kasveja, jotka sietävät tallaamista ja repimistä. Tällöin lapset voivat leikkiä istutusten seassa ja altistua hyödyllisille mikrobeille.

Lähteet:

Kotipihan hiilikortisto (<https://cocarbonprd.wpengine.com/wp-content/uploads/2023/08/Kotipihan-Hiilikortisto.pdf>)

Villinnnyttamisestä terveyttä - 10 vinkkiä viheralueiden suunnitteluun. (https://www.biwe.fi/wp-content/uploads/2024/05/villinnnyttamisesta-terveytta_esite_2024.pdf)